

Managementsamenvatting

De wereld van 2030 zal er anders uitzien dan die van vandaag. Op basis van de Shell scenario's Scramble en Blueprint. In scenario Scramble wordt uitgegaan van een wereld die vooral geregeerd wordt door eigen(nationaal)belang en strijd om de nog aanwezige fossiele energiebronnen, met het klimaatbewustzijn als secundaire mindset en alleen als er daartoe directe en sterke aanwijzingen zijn als gevolg van ontstane of dreigende rampen. Energie zal door de toenemend vraag zeer duur worden, ongelijk verdeeld zijn en inzet kunnen worden van economische en wellicht ook militaire machtsstrijd. Slechts langzaam zullen alternatieven ontwikkeld worden en alleen als dit op economisch gronden mogelijk is of als reactie op rampen. In scenario Blueprint wordt een meer rationele en idealistischer wereld geschetst waarin op basis van vooruitzien, analyse en visie internationaal en mondiaal in overleg plannen en afspraken worden gemaakt om energieverbruik en CO₂ uitstoot terug te dringen, ontwikkeling van alternatieve energiebronnen te stimuleren en een wereldwijde emissiehandel te faciliteren als economische

drijfveer op de achtergrond. De ontwikkelde wereld doet een pas op de plaats ten faveure van de opkomende gebieden en neemt een groot deel van de aanloopkosten impliciet op zich. Bestaande en wellicht nieuwe internationale organisaties spelen daarbij een grote rol.

De VOTOB leden hebben in beide scenario's gekeken naar de ontwikkeling van hun business en business model naar 2030. Zij doen dat vooral vanuit de wetenschap dat de relatief kleine branche een grote maatschappelijke verantwoordelijkheid draagt, immers grote stromen petroleum producten, eetbare oliën en chemische grondstoffen, alle basisingrediënten voor onze samenleving gaan door haar installaties. Daardoor is het besef groot dat het duurzaam omgaan met deze producten, zodat ze ook voor toekomstige generaties beschikbaar blijven, van groot belang is. Een efficiënte en duurzame energiehuishouding is daarom voor de VOTOB bedrijven een vanzelfsprekendheid, zonder daarbij overigens de ogen te kunnen sluiten voor de economische

werkelijkheid en internationale concurrentiepositie. Mogelijk kan “groen” in de toekomst een additioneel verkoopargument worden; in de tankopslagindustrie is daar vandaag echter nog geen sprake van.

De conclusie van de business brainstormingsessies is dat voor wat betreft de opslag van ruwe olie en petroleumproducten de vraag naar opslag zal blijven toenemen. Ook de vraag naar het mengen van deze producten naar uiteenlopende specificaties van nieuwe en bestaande markten zal toenemen. Klanten zullen een meer op maat gesneden oplossing vragen en ook meer functies aan het opslagbedrijf willen uitbesteden. Deze trend is nu reeds zichtbaar. VOTOB verwacht dat de aanvoer van ruwe olie iets zal teruglopen ten faveure van de aanvoer en doorvoer van gereed product. Dit hangt samen met de op termijn verwachte sluiting van onrendabele raffinage capaciteit in Europa. Naast structurele vraag zal het tankopslagbedrijf blijven profiteren van vraag als gevolg van onbalans, politieke spanningen en logistieke tekortkomingen in de mondiale olie business. Met name de bedrijven aan de kust zoals Rotterdam en Amsterdam zullen daarvan profiteren. De enige bedreiging voor de vraag

naar opslag van “natte bulk” lijkt toenemend gebruik van elektrische auto’s, voor zover de elektriciteit met andere dan de traditionele vloeibare energiedragers wordt opgewekt. Een goede inschatting van dit effect is vooralsnog niet te maken.

Wat betreft de ontwikkeling van de opslag van chemicaliën is de branche minder positief.

In ieder geval wordt een toename van importen en een afname van exporten verwacht. Of daarmee per saldo de behandelde hoeveelheid afneemt, is op dit moment niet goed voorspelbaar.

Ook de vervanging van bulk import door import in tank container is een trend die reeds lang in gang gezet is maar waarvan, door de nog beperkte hoeveelheden, de invloed nog niet sterk merkbaar is. De afname van basischemie productie in Europa zal in ieder geval afnemen door de concentratie daarvan in het Midden Oosten nabij grote en goedkope gasvoorraden. Performance producten, specialties en producten die hoogwaardige technologie vereisen of in relatief kleine units gefabriceerd worden, zullen naar verwachting

nog steeds in Europa geproduceerd blijven worden zolang de verbruikende industrie daar ook nog gevestigd is. Voor de chemie is het derhalve essentieel in hoeverre Europa zijn “manufacturing base” weet te handhaven al is het voor zelfverzorging en minder voor export.

Aangezien de opslag van chemie producten in volume aanzienlijk kleiner is dan die van olie producten is het hiermee gepaard gaande energieverbruik dat ook. Op de totale energiebalans van de sector in Nederland lijkt de chemie opslag daardoor van mindere invloed

De opslag van eetbare oliën en vetten is een zeer specialiserende markt. In Nederland zijn er minder dan een handvol bedrijven die zich daarmee bezighouden. Wel is de energie behoefte van deze activiteit relatief hoog doordat veel producten verwarmd opgeslagen of afgeleverd worden.

Deze sector profiteert enerzijds van de toename van bio-brandstoffen en hun grondstoffen anderzijds vormt de reeds zichtbare ontwikkeling naar meer raffinage van tropische oliën dichter bij de eindmarkten om reden van betere product-

kwaliteit een bedreiging. Veel nieuwe raffinaderijen van eetbare oliën zijn aan diep water gelegen en hebben eigen opslag voor grondstof en eindproduct. Ook voor deze sector geldt dat de invloed op het totale VOTOB beeld relatief klein is.

In de discussie is uitgebreid stil gestaan bij de ontwikkeling van nieuwe product-markt combinaties en hoewel er een aantal zijn geïdentificeerd, blijft het huidige businessmodel ook in de toekomst de voornaamste inkomstengenerator in de keten. Integratie in de keten is een ander aspect waaraan ruim aandacht is besteed, maar ook hier lijken de mogelijkheden beperkter dan in de producerende industrie. Het betrekken van restwarmte van nabijgelegen industrieën is in sommige gevallen wel een reële optie en soms ook al gerealiseerd, welke echter het best op bedrijfsniveau onderzocht kan worden.

In de technische brainstormsessie werden enerzijds de bekende en beproefde technologieën voor energiebesparing besproken (onder andere: isolatie, (rest)warmte uitwisseling, warmtekrachtkoppeling, op energie efficiency gericht maintenance), anderzijds werd gekeken naar nieuwe techno-

logieën voor het duurzaam opwekken van de benodigde energie. (onder andere centraal of lokale windenergie of zonnenergie, warmtepompen, bio massa, restwarmte burenen).

De conclusie van de technische discussie was dat bedrijven bestaande technologie het best zelf kunnen onderzoeken en toepassen, maar dat nieuwe technologie heel goed gezamenlijk geëvalueerd kan worden op toepasbaarheid binnen onze sector.

Hieruit zijn twee onderzoeksdoelstellingen geformuleerd die betrekking hebben op elektriciteit opgewekt met lokale of centrale zonnecollectoren en proceswarmte opgewekt met warmtepompen die gebruikmaken van de warmte in het aan de terminals grenzende oppervlaktewater. Idealiter zou een terminal bijna geheel duurzaam kunnen opereren als de benodigde warmte door warmtepompen kan worden geleverd die net als de andere elektrische terminalinstallaties op door zonnecellen geproduceerde elektriciteit draaien.

Concluderend kan gesteld worden dat de VOTOB bedrijven een duidelijke blik op de toekomst hebben ontwikkeld en een

grote ambitie tonen om naar 2030 een volledig duurzame energiebalans te hebben. Met enthousiasme willen de bedrijven dan ook de tweede fase van dit project beginnen waarbij met name gekeken gaat worden naar de toepasbaarheid van zonnecellen en warmtepompen, mogelijk uitmondend in een proefproject met deze technieken op kleine schaal.